

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy JUDr. Josefa Baxy a soudců JUDr. Marie Žiškové a JUDr. Zdeňka Kühna v právní věci žalobce: **JUDr. Z. A.**, proti žalovanému: **Finanční ředitelství v Praze**, se sídlem Žitná 12, Praha 2, o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 19. 5. 2010, čj. 2903/10-1500-105219, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 28. 2. 2011, čj. 10 Af 40/2010 -47,

t a k t o :

- I.** Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II.** Žalobce **n e m á** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.
- III.** Žalovanému **s e n e p ř i z n á v á** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti.

O d ů v o d n ě n í :

[1] Usnesením Městského soudu v Praze ze dne 28. 2. 2011, čj. 10 Af 40/2010 - 47, byla zamítnuta žádost žalobce (dále jen „stěžovatel“) o osvobození od soudních poplatků v řízení o žalobě proti rozhodnutí Finančního ředitelství v Praze ze dne 19. 5. 2010, čj. 2903/10-1500-105219.

[2] V odůvodnění napadeného usnesení městský soud uvedl, že stěžovatel byl usnesením ze dne 17. 8. 2010 vyzván k zaplacení soudního poplatku. Stěžovatel nejdříve opakovaně sděleními ze dne 14. 9. 2010 a 4. 10. 2010 požádal o prodloužení lhůty k jeho zaplacení; následně, dne 19. 10. 2010, požádal, aby byl od soudního poplatku osvobozen. S ohledem na tuto žádost vyzval městský soud přípisem ze dne 12. 11. 2010 stěžovatele

k vyplnění formuláře o majetkových a výdělkových poměrech včetně doložení příslušných dokladů. K tomu byla stěžovateli stanovena lhůta dvou týdnů od doručení uvedeného přípisu. Současně byl stěžovatel městským soudem poučen o důsledcích nevyplnění formuláře a nedoložení uvedených dokladů. Přípisem ze dne 27. 12. 2010 byla žalobci k jeho žádosti prodloužena lhůta i k tomuto úkonu, a to do 31. 1. 2011. Následně obdržel městský soud dne 11. 2. 2011 přípis, kterým stěžovatel požádal o poskytnutí lhůty k vyřešení svého právního zastoupení. Stěžovatel uvedl, že lhůta stanovená soudem je sice přiměřená, ale do vyřešení řádného zajištění jeho práva na soudní ochranu není účel zaplacení soudního poplatku naplněn, a to bez ohledu na žádost o osvobození od soudního poplatku.

[3] Vzhledem k tomu, že stěžovatel i přes výzvu soudu ve stanovené lhůtě soudní poplatek nezaplatil, ani své majetkové poměry nijak nedoložil, městský soud dospěl k závěru, že stěžovatel nesplnil podmínky pro osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. S ohledem na tento závěr městský soud uvedl, že účastník řízení je v souvislosti s žádostí o osvobození od soudních poplatků zatížen jak břemenem tvrzení tak břemenem důkazním, tj. musí být schopen tvrzení o nedostatku finančních prostředků prokázat, jinak nelze jeho žádosti vyhovět. Tvrzení, že stěžovatel neměl právního zástupce, městský soud nepovažoval za relevantní skutečnost, neboť k vyplnění formuláře o majetkových poměrech není právní zástupce nezbytný.

[4] Proti tomuto usnesení podal stěžovatel v zákonné lhůtě kasační stížnost, ve které označené usnesení napadá v plném rozsahu a navrhuje jeho zrušení, neboť je dle jeho názoru protiústavní. Stěžovatel uvedl, že vzhledem k jeho pobytu v zahraničí si vyhrazuje právo kasační stížnost podrobněji odůvodnit po seznámení se s obsahem napadeného usnesení městského soudu. Předběžně však stěžovatel namítá, že postup soudu, kterým soud podmiňuje poskytnutí soudní ochrany zaplacením soudního poplatku, aniž by bylo zajištěno právo stěžovatele na zastoupení před soudem, odporuje právu na spravedlivý proces. V kasační stížnosti a jejím doplnění se pak stěžovatel převážně vyjadřuje k řadě otázek týkajících se jeho údajného majetkového útisku ze strany státní moci, postupů státních orgánů, které jsou v rozporu s mezinárodními závazky ČR, dále týkající se „výkonu soudní moci soudů jako orgánů ochrany ústavnosti“ či výkonu soudcovské funkce v rozporu s povinností odborné úrovně a soudcovským slibem. K meritu věci (zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků) stěžovatel pouze uvádí, že je v současné době odkázán na jediný příjem, kterým je exekučně nepostižitelné minimum starobního důchodu (údajně s měsíčním příjmem ve výši 7000 Kč).

[5] Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v souladu s § 109 odst. 2 a 3 s. ř. s. vázán rozsahem a důvody, které stěžovatel uplatnil ve své kasační stížnosti. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 3 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[6] Kasační stížnost není důvodná.

[7] Zdejší soud především uvádí, že směřuje-li kasační stížnost proti rozhodnutí soudu o zamítnutí žádosti o osvobození od soudních poplatků, nemusí být podmínky řízení o kasační stížnosti spočívající v povinném zastoupení a zaplacení soudního poplatku nutně splněny, neboť striktní trvání na těchto podmínkách by způsobilo jen řetězení téhož

problému, případně by mohlo vést k nepřipustnému odepření soudní ochrany. Zároveň by vedlo k vlastnímu popření cíle, jenž účastník podáním žádosti sledoval, a k popření vlastního smyslu řízení o kasační stížnosti (k tomu viz ustálenou judikaturu NSS, např. rozsudek ze dne 24. 10. 2007, čj. 1 Afs 65/2007 - 37 obdobně též rozsudek ze dne 28. 4. 2004, čj. 6 Azs 27/2004 - 41, publ. pod č. 486/2005 Sb. NSS). V posuzovaném případě je stěžovatelem navíc prokazatelně osoba s vysokoškolským právnickým vzděláním, která v minulosti vykonávala advokacii, což nakonec sám stěžovatel ve svých četných podáních opakovaně uvádí.

[8] Jak vyplývá z obsahu kasační stížnosti, stěžovatel jí podal z důvodu podle § 103 odst. 1 písm. d) s. ř. s., neboť přestože stěžovatel uvedl, že disponuje finančními prostředky pouze ve výši minimálního starobního důchodu, městský soud napadeným usnesením jeho žádost o osvobození od soudních poplatků zamítl (srov. k tomu usnesení NSS ze dne 18. 3. 2004, čj. 1 As 7/2004 - 47; všechna zde citovaná rozhodnutí NSS dostupná na www.nssoud.cz).

[9] Zdejší soud proto zkoumal, zda městský soud pochybil, zamítl-li žádost stěžovatele o osvobození od soudních poplatků, resp. zda podklady, ze kterých při tomto rozhodnutí vycházel, byly dostatečné.

[10] Z předloženého spisu vyplývá následující. Poté, co soudní poplatek za podání žaloby k městskému soudu nebyl zaplacen současně s jejím podáním, soud vyzval stěžovatele k jeho zaplacení usnesením ze dne 17. 8. 2010, čj. 10 Af 40/2010 - 6. Stěžovatel podáními ze dne 14. 9. 2010 a 4. 10. 2010 žádal o prodloužení lhůty k zaplacení soudního poplatku. Následně, dne 19. 10. 2010, požádal o to, aby byl od povinnosti zaplatit soudní poplatek osvobozen. Uvedl, že předmětnou žádostí nenamítá samotnou otázku výše poplatkové povinnosti, ale principiální posouzení, zda žalobci vzhledem k mezinárodním závazkům ČR poplatková povinnost vůbec svědčí. V reakci na uvedenou žádost byl stěžovateli zaslán přípis městského soudu s formulářem „Potvrzení o osobních, majetkových a výdělkových poměrech pro osvobození od soudních poplatků“ k vyplnění a doložení příslušnými doklady. Městský soud v přípisě stěžovatele poučil, že v případě, že přiložený formulář nebude takto zaslán soudu ve lhůtě dvou týdnů, bude mít soud za to, že stěžovatel zákonné předpoklady pro osvobození od soudních poplatků neprokázal. V návaznosti na žádost stěžovatele o prodloužení lhůty k vyplnění příslušného formuláře prodloužil městský soud tuto lhůtu do 31. 1. 2011 s poučením, že pokud nebude řádně vyplněný a doložený formulář soudu doručen v prodloužené lhůtě, žádost stěžovatele bude zamítnuta.

[11] Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly (zvýraznění doplněno NSS). Nejvyšší správní soud se ztotožňuje s názorem městského soudu v napadeném usnesení, že pokud stěžovatel tvrdí nedostatek prostředků, stíhá ho břemeno tvrzení i břemeno důkazní. Ze spisu je

zřejmé, že ve lhůtě poskytnuté soudem, ani nikdy poté, stěžovatel soudu vyplněný formulář nedoručil, ani jinak své nedostatečné majetkové poměry neprokázal.

[12] V daném případě městský soud proto dospěl k závěru, že stěžovatel nesplňuje podmínky pro osvobození od soudního poplatku a žádost stěžovatele zamítl. Osvobození od soudních poplatků lze přiznat na návrh účastníka řízení, avšak výlučně z důvodů předvidaných zákonem. Tyto důvody však musí žalobce (stěžovatel) řádně prokázat. Právo na soudní ochranu, potažmo na spravedlivý proces, na které se stěžovatel odvolává, lze uplatnit před nezávislým a nestranným soudem, avšak pouze zákonem stanoveným způsobem. Splnění poplatkové povinnosti je jedním ze základních předpokladů pro uplatnění tohoto práva na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny. Stěžovatel však zákonný důvod pro osvobození od soudních poplatků žádným způsobem nedoložil a ani v řízení před soudem prvního stupně nikdy netvrdil (pozn. soudu: skutečnost, že jeho příjem je prý omezen jen na 7000 Kč měsíčně, uvedl až v kasační stížnosti). Rovněž neuvedl ani žádný jiný důvod, který by mu měl pro účely posouzení jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků bránit ve splnění výzvy soudu bez průtahů, to vše ani v dodatečně stanovené lhůtě.

[13] Městský soud proto postupoval správně, pokud takovou žádost stěžovatele zamítl, neboť povinnost předložit důkazy, které by odůvodňovaly osvobození od soudních poplatků, je na straně stěžovatele, nikoliv soudu. Rozhodne-li se stěžovatel svá údajně porušená práva bránit soudní cestou, musí počítat s tím, že mu v této souvislosti vzniknou odůvodněné náklady. Stanovení soudních poplatků plní několik funkcí a neslouží pouze ke krytí části nákladů na výkon soudnictví. Účelem soudních poplatků je taktéž omezit počet neodůvodněných a „kverulantských“ podání notorických žalobců resp. stěžovatelů, které neúměrně zatěžují soudní systém.

[14] Smyslem institutu osvobození od soudních poplatků je pak umožnit přístup k soudu i těm, kteří z objektivních důvodů nemají prostředky na hrazení určitých nákladů soudního řízení, a představuje tak pouze určitou výjimkou, nikoli institut umožňující bezbřehý, bezplatný přístup k soudu (k tomu srov. rozsudek NSS ze dne 16. 7. 2009, čj. 9 Ans 6/2009 - 71 a usnesení rozšířeného senátu NSS ze dne 27. 5. 2010, čj. 1 As 70/2008 - 74, publ. pod č. 2099/2010 Sb. NSS). Stěžovatel ale v řízení naplnění předpokladů pro přiznání osvobození od soudních poplatků neprokázal, takže mu poplatková povinnost svědčila. Tento závěr přitom není v rozporu s mezinárodněprávními závazky ČR.

[15] Rozhodl-li se stěžovatel požádat o osvobození od soudního poplatku, stačilo, pokud by své tvrzené nedostatečné majetkové poměry soudu doložil. Stěžovatel však tak neučinil. Naopak, svým jednáním řízení o jeho žádosti a následně i o podané žalobě neustále prodlužoval různými podáními, ve kterých se odvolává na důvody věcně s žádostí o osvobození od poplatků vůbec nesouvisející.

[16] Protože městský soud návrh na osvobození od soudního poplatku zamítl v souladu se zákonem, Nejvyšší správní soud rozhodl podle § 110 odst. 1, poslední věta, s. ř. s. o kasační stížnosti tak, jak je uvedeno ve výroku tohoto rozsudku.

[17] O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto v souladu s § 60 odst. 1 ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatel, který neměl v tomto řízení úspěch, nemá na jejich náhradu právo. Žalovanému nevznikly v řízení o kasační stížnosti žádné náklady, a proto mu Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 19. května 2011

JUDr. Josef Baxa
předseda senátu